

Strasbourg, 17.4.2018.
COM(2018) 450 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Komunikacija o politici proširenja EU-a za 2018.

{SWD(2018) 150 final} - {SWD(2018) 151 final} - {SWD(2018) 152 final} -
{SWD(2018) 153 final} - {SWD(2018) 154 final} - {SWD(2018) 155 final} -
{SWD(2018) 156 final}

I. UVOD

U studenome 2015. Europska komisija utvrdila je **srednjoročnu strategiju za politiku proširenja EU-a**, koja je i dalje važeća. U ovoj se Komunikaciji razmatra napredak u provedbi politike proširenja do kraja siječnja 2018. i potiče dotične zemlje da nastave s modernizacijom provedbom političkih i gospodarskih reformi, u skladu s kriterijima za pristupanje.

Proces proširenja i dalje se temelji na **utvrđenim kriterijima i pravednim i strogim uvjetima**. Svaka se zemlja ocjenjuje na temelju **vlastitih zasluga**. Namjera je da se ocjenom postignutog napretka i utvrđivanjem nedostataka zemljama pruže poticaji i smjernice za provedbu nužnih dalekosežnih reformi. Trajna opredijeljenost za načelo „temeljna načela na prvom mjestu” ostaje ključna za ostvarivanje perspektive proširenja. I dalje postoje strukturni nedostaci, posebno u ključnim područjima vladavine prava i gospodarstva. Kandidati za pristupanje moraju ostvariti rezultate u područjima vladavine prava, reforme pravosuđa, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, sigurnosti, temeljnih prava, demokratskih institucija i reforme javne uprave, kao i gospodarskog razvoja i konkurentnosti. S obzirom na složenu prirodu nužnih reformi, riječ je o dugoročnom procesu.

Istodobno je bitno uvažiti da pregovori o pristupanju nisu sami sebi svrha niti su to ikada bili. Dio su **opsežnijeg procesa modernizacije i reformi**. Vlade zemalja proširenja trebaju aktivnije prihvatiti nužne reforme i uistinu učiniti te reforme sastavnim dijelom svojih programa rada, ne zato što to zahtijeva EU, nego zato što je to u najboljem interesu njihovih građana. Prihvatanje ključnih europskih vrijednosti kao što je vladavina prava najvažnije je za generacijski izbor težnje prema članstvu u EU-u. Potpora javnosti za buduća proširenja ovisit će o stupnju pripremljenosti zemalja kandidatkinja. Stoga reforme koje se provode tijekom procesa pristupanja EU-u pomažu i povećanju povjerenja građana država članica EU-a i građana država kandidatkinja.

U veljači 2018. Europska komisija ponovno je potvrdila čvrste, na zaslugama utemeljene izgleda članstva u EU-u za **zapadni Balkan** u Komunikaciji *Vjerodostojna perspektiva proširenja i pojačana suradnja EU-a sa zapadnim Balkanom*¹. To je snažna poruka ohrabrenja za cijeli zapadni Balkan i znak predanosti EU-a njegovoj europskoj budućnosti. Čelnici u regiji ne smiju dovoditi u sumnju svoju stratešku orijentaciju i predanost. Regionalna suradnja i dobrosusjedski odnosi ključni su za napredak svake zemlje na njezinu europskom putu. Europska komisija navela je i da naša Unija mora biti snažnija i čvršća prije nego što postane veća. Stoga će u skladu s Planom za ujedinjeniju, snažniju i demokratskiju Uniju² Komisija tijekom cijele godine predlagati niz inicijativa namijenjenih poboljšanju demokratskog, institucijskog i političkog okvira Unije do 2025. na temelju važećih Ugovora.

Turska je ključni partner EU-a i zemlja kandidatkinja, s kojom se nastavlja dijalog na visokoj razini i suradnja u područjima zajedničkog interesa, uključujući potporu izbjeglicama iz Sirije. Komisija je prihvatila da Turska ima legitimne potrebe za donošenjem brzih i razmjernih mjera nakon neuspjelog državnog udara u srpnju 2016. Međutim, Turska se uvelike udaljava od Europske unije, posebno u području vladavine prava i temeljnih prava te slabljenjem djelotvornog sustava provjere i ravnoteže u svojem političkom sustavu. Europska komisija više je puta pozvala Tursku da što prije preokrene taj negativni trend.

¹ [COM\(2018\) 65 final](#)

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

II. PROVEDBA STRATEGIJE PROŠIRENJA IZ 2015.

Provedba reformi u području **vladavine prava, temeljnih prava i dobrog upravljanja** još uvijek je najakutnije pitanje za zemlje proširenja. To je i ključno mjerilo na temelju kojeg će EU prosuđivati njihove izgleda. One moraju snažnije i vjerodostojnije prihvatiti te temeljne vrijednosti EU-a. Neuspjeh u njihovu poštovanju odvlači ulaganja i trgovinu. Jačanje vladavine prava nije samo institucijsko pitanje. Potrebna je i preobrazba društva.

a) Vladavina prava

Unatoč sve izraženijem usmjeravanju na reforme u području vladavine prava, napredak u zemljama proširenja i dalje je nejednak. U bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji snažna predanost nove vlade provedbi „hitnih reformskih prioriteta” imala je pozitivan učinak na vladavinu prava. Nakon pokušaja vojnog udara u srpnju 2016. situacija u pogledu vladavine prava u Turskoj nastavila se pogoršavati.

Uspješna reforma **pravosudnog sustava** dugoročan je proces za koji je potrebna postojana politička volja cijelog političkog spektra te je stoga pred zemljama proširenja još mnogo posla. U Albaniji se očekuje da će dosad neviđeni proces reevaluacije sudaca i tužitelja koji je u tijeku ojačati pravosudni sustav u smislu njegova profesionalizma, neovisnosti i integriteta. U Turskoj je učinkovitost i neovisnost pravosuđa dodatno narušena masovnim otpuštanjima sudaca i javnih tužitelja te ustavnim promjenama.

Te zemlje moraju beskompromisno iskorijeniti **korupciju** i ukloniti svaki element zarobljavanja države. Korupcija je i dalje raširena, unatoč stalnim nastojanjima da se zakonski i institucijski okvir usklade s pravnom stečevinom EU-a i europskim standardima. Snažne i neovisne institucije imaju ključnu ulogu u sprečavanju korupcije i borbi protiv nje, posebno na visokoj razini, te u provedbi učinkovitijih istraga i kaznenog progona koji vode do pravomoćnih sudskih presuda koje se izvršavaju te sadržavaju odvraćajuće sankcije. Potrebna je veća transparentnost u upravljanju javnim sredstvima, osobito u svim fazama postupka javne nabave, koja je osobito izložena korupciji.

Uspostavljena su specijalizirana tijela, ali slučajevi neobjašnjivog bogatstva među politički izloženim osobama rijetko se istražuju. Ograničeni napredak odaje nedostatak istinske političke volje u kombinaciji s još uvijek ograničenim administrativnim kapacitetom. Više transparentnosti i odgovornosti, dioba vlasti i snažnija tijela za neovisni nadzor ostaju ključni. Prvi koraci k postizanju sporazuma o regionalnom instrumentu za razmjenu podataka o imovini i sukobu interesa, poduzeti 2017. u Trstu, mogli bi pridonijeti većoj uspješnosti tih zemalja u rješavanju slučajeva korupcije u regiji zapadnog Balkana.

Organizirani kriminal i dalje je čvrsto ukorijenjen u zemljama proširenja. Moćne skupine kriminalaca i dalje operiraju iz regije zapadnog Balkana i Turske te u njima. Balkanska regija ostaje važna ulazna ruta za krijumčarenje nezakonite robe, posebice droge i oružja, te ljudi na putu prema EU-u. Zemlje proširenja sve više surađuju s EU-ovim tijelima za izvršavanje zakonodavstva kao što su Europol i Eurojust te postupno poboljšavaju svoje kapacitete za borbu protiv određenih vrsta organiziranog kriminala, uključujući krijumčarenje droge. U Albaniji su nedavne velike operacije tijela kaznenog progona dovele do uspješnih zapljena velike količine kanabisa te nedavno i kokaina iz Latinske Amerike. Unatoč tome, broj osoblja i poštovanje operativne neovisnosti tijela za izvršavanje zakonodavstva ostaju problematični u regiji. I dalje postoji jaz između analize prijetnje organiziranog kriminala i utvrđenih operativnih prioriteta, što snižava stopu uspješnosti u djelotvornom razbijanju kriminalnih

skupina. Nadležna se tijela trebaju početi koristiti financijskim istraživanjem u skladu s metodologijom stručne skupine za financijsko djelovanje te poboljšati rezultate u oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelima. Uspostava i jačanje centraliziranih agencija zaduženih za identifikaciju i praćenje imovine stečene kaznenim djelima (uredi za oduzimanje imovinske koristi) u zemljama proširenja mogli bi njihove sustave oduzimanja imovinske koristi učiniti djelotvornijima te olakšati operativnu suradnju s uredima za oduzimanje imovinske koristi u državama članicama EU-a. Kad je riječ o borbi protiv pranja novca i suzbijanju financiranja terorizma, zemlje proširenja trebale bi prije svega uskladiti svoje zakonodavstvo i prakse s preporukama stručne skupine za financijsko djelovanje. Što hitnije treba ostvariti konkretne i dugoročne rezultate u borbi protiv korupcije, pranja novca i organiziranog kriminala.

EU je pojačao operativnu suradnju sa svakom od zemalja proširenja s ciljem borbe protiv **terorizma**, nasilnog ekstremizma, radikalizacije i posebice suočavanja s pojavom stranih terorističkih boraca koji se vraćaju. Sve su zemlje kvalitetno radile na usklađivanju zakonodavstva i prakse u području borbe protiv terorizma i radikalizacije sa standardima i praksama EU-a. Međutim, ostalo je prostora za djelotvornije strukture na nacionalnoj i regionalnoj razini kako bi se osigurali konkretni rezultati, posebice u pogledu sprečavanja nasilnog ekstremizma, krijumčarenja oružja, financiranja terorizma te borbe protiv pranja novca, dijeljenja informacija i politika borbe protiv radikalizacije. Ta nastojanja uvelike je podupirala EU-ova mreža za osvještavanje o radikalizaciji. Borbu protiv terorizma treba intenzivirati u svakoj partnerskoj zemlji zapadnog Balkana i u Turskoj. Standarde zaštite osobnih podataka treba uskladiti sa standardima EU-a kako bi se omogućilo sklapanje sporazuma o suradnji s Eurojustom. Nadahnuto prethodnom zajedničkom borbom protiv terorizma, EU i partneri sa zapadnog Balkana dogovorili su 2017. zajedničko upravljanje unutarnjom sigurnošću na zapadnom Balkanu kao novi pristup izgradnji kapaciteta za upravljanje sigurnošću te reformama u regiji.

b) Temeljna prava

Temeljna prava na zapadnom Balkanu u načelu su zajamčena zakonodavstvom, no potrebno je uložiti ozbiljan trud kako bi se osigurala njihova puna provedba u praksi. U Turskoj je tijekom izvještajnog razdoblja zabilježeno neprestano znatno pogoršanje stanja u ključnim područjima ljudskih prava.

Potrebna je posebna usmjerenost na zaštitu **slobode izražavanja** i neovisnosti medija kao temelja demokracije u cijeloj regiji. U nekim je zemljama došlo do bitnog pogoršanja u tom području, uključujući posebno izraženo nazadovanje u Turskoj, gdje je u zatvorima i dalje više od 150 novinara. Drugdje je u najboljem slučaju ostvaren ograničen napredak. Nastavljeni su napadi i prijetnje usmjereni na novinare, a istrage i kazneni progon i dalje su spori. Nastojanja da se utječe na neovisnost javnih medija i netransparentno javno financiranje medija i dalje su raširena pojave u svim zemljama proširenja. Tim se zlorupabama ne narušava samo temeljno pravo slobode izražavanja nego i demokracija u regiji. Vlade moraju poduzeti hitne i konkretne korake u provedbi postojećeg pravnog okvira o slobodi izražavanja te poboljšati opće okruženje u pogledu slobode medija. EU snažno podupire lokalne organizacije civilnog društva, branitelje ljudskih prava, novinare i neovisne medije, koji su često izloženi zastrašivanju. Njihov je doprinos ključan u osiguravanju odgovornosti vlasti u pogledu slobode izražavanja, kao i svih drugih temeljnih prava.

Potrebno je veće zalaganje u svim zemljama proširenja za djelotvorno suzbijanje kršenja **prava djece**, koja su i dalje raširena. Vlade se prije svega trebaju baviti i diskriminacijom

osoba s invaliditetom, manjina i drugih ranjivih skupina. Treba učiniti više u unapređivanju **rodne ravnopravnosti** te u sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama. Iako je na zapadnom Balkanu postignut napredak u pogledu prava homoseksualnih, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba, potrebno je dodatno zalaganje u zaustavljanju diskriminacije, prijetnji i nasilja. Prioritet bi trebala biti i ranjiva situacija **Roma** jer se oni i dalje suočavaju s društvenom isključenošću, marginalizacijom i diskriminacijom. Treba poboljšati **uvjete u zatvorima**, a postupovna prava osumnjičenika i optuženika te žrtava trebalo bi uskladiti s pravnom stečevinom EU-a. U Turskoj su dekretima donesenima u okviru izvanrednog stanja ograničena neka bitna postupovna prava, uključujući pravo na obranu.

c) Funkcioniranje demokratskih institucija i reforma javne uprave

Pravilno funkcioniranje **demokratskih institucija** ostaje ključni izazov u nizu zemalja. To uključuje uspostavu konstruktivnog dijaloga unutar cijelog političkog spektra, posebice unutar **parlamenta**. Unatoč postizanju određenog napretka, nekoliko ključnih aspekata provedbe demokratskih izbora i dalje je problematično. Preporuke misija za promatranje izbora trebalo bi pravilno provesti. Parlamentarna odgovornost, ključni element demokracije koja dobro funkcionira, treba biti ugrađena u političku kulturu.

Iako se priznaje legitimna potreba Turske za donošenjem brzih i razmjernih mjera nakon pokušaja vojnog udara, postoji ozbiljna zabrinutost u pogledu razmjernosti mjera uvedenih u okviru izvanrednog stanja, koje je i dalje na snazi, te kojima su ograničene ključne zakonodavne funkcije parlamenta dok je prostor za dijalog među političkim strankama dodatno sužen. Dalekosežne ustavne promjene za koje je Vijeće Europe ocijenilo da u njima nedostaje dostatan sustav provjere i ravnoteže te da ugrožavaju diobu vlasti odobrene su na referendumu organiziranom za vrijeme izvanrednog stanja.

Sposobnost nacionalnih parlamenta zemalja zapadnog Balkana da vrše svoje glavne zakonodavne i nadzorne funkcije narušena je nedostatkom političkog dijaloga, pretjeranom upotrebom hitnih parlamentarnih postupaka i nedostatkom konstruktivne uključenosti svih stranaka. I dalje postoji kultura političkih podjela, iako su neki bojkoti prevladani. Međustranački politički dogovor u Albaniji u svibnju 2017. omogućio je nastavak parlamentarnog rada prije izborne stanke. U bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji novi je parlament poduzeo korake da ponovno uspostavi svoje kapacitete nadzora izvršne vlasti. Međutim, u Crnoj Gori opozicija bojkotira zakonodavne aktivnosti od sazivanja parlamenta u studenome 2016. Parlamentarna učinkovitost i kvaliteta zakonodavstva u Srbiji narušeni su nedostatkom stvarne parlamentarne kontrole zakonodavnih prijedloga. U Kosovu* je rad skupštine i za vrijeme prethodne i za aktualne vladajuće koalicije obilježen političkom polarizacijom i paralizom, iako je skupština nedavno ratificirala sporazum o razgraničenju s Crnom Gorom. U Bosni i Hercegovini napetosti među strankama vladajuće koalicije negativno su utjecale na donošenje zakonodavstva na temelju programa reformi, što je dovelo do usporavanja reformskog procesa. Iako se izbori u regiji općenito odvijaju bez većih incidenata, bitni nedostaci, uključujući politizaciju izbornih tijela, zloupotrebu državnih sredstava i nedostatak transparentnosti u financiranju političkih stranaka i izborne promidžbe, utječu na razinu povjerenja građana u izborne procese.

* Ovaj naziv ne dovodi u pitanje stajališta o položaju i u skladu je s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

Za jačanje upravljanja na svim razinama od ključne je važnosti **reforma javne uprave**. To uključuje poboljšanje kvalitete i odgovornosti uprave, povećanje profesionalnosti, depolitizaciju i transparentnost, među ostalim u postupku zapošljavanja i otpuštanja s dužnosti, transparentnije upravljanje javnim financijama i bolje usluge za građane. Potrebno je pronaći i odgovarajuću ravnotežu između središnje, regionalne i lokalne vlasti. Iako je na zapadnom Balkanu u nekim područjima zabilježen umjeren napredak, Turska ozbiljno nazaduje u pogledu javne službe, upravljanja osobljem i odgovornosti.

Uspostavljene su sveobuhvatne **reformske strategije** za javnu upravu i javno financijsko upravljanje, osim u Bosni i Hercegovini i Turskoj. Kašnjenja u provedbi te financijska održivost reformi i dalje su problem. Proračunska transparentnost u brojnim je slučajevima poboljšana. Potrebno je znatno poboljšanje kvalitete **strateškog planiranja** središnje države i poveznica sa sektorskim planiranjem na zapadnom Balkanu. Politike, zakonodavstvo i javna ulaganja i dalje se često pripremaju bez sustavnih procjena učinka te savjetovanja. Ključni je problem u većini zemalja raširena upotreba hitnih zakonodavnih postupaka. **Profesionalizaciju državne službe** tek treba osigurati u svim zemljama. Unatoč postojanju suvremenog zakonodavstva o državnoj službi, često se primjenjuju iznimke, osobito pri imenovanju i razrješenju viših državnih službenika.

U svim je zemljama proširenja potrebno dodatno racionalizirati **strukturu državne uprave**. Na zapadnom Balkanu slična upravna tijela imaju različite statuse, a brojna odgovaraju izravno vladi ili parlamentu umjesto svojim prirodno nadređenim ministarstvima. Međusobna odgovornost i izvješćivanje podređenih agencija i njihovih nadređenih institucija nisu dovoljni. Kako bi se poboljšala **isporuka usluga** većina se zemalja proširenja usmjerila na uvođenje usluga e-uprave, ali tim inicijativama često nedostaje strateško usmjerenje i koordinacija. Većina zemalja napredovala je u donošenju modernih zakona o općim upravnim postupcima, ali u brojnim zemljama još treba izmijeniti znatnu količinu sektorskog zakonodavstva kako bi se posebni upravni postupci sveli na minimum.

d) Migracije

Izazovi povezani s izbjegličkom krizom i nezakonitim **migracijama** u središtu su suradnje EU-a sa zemljama proširenja. Zajedničkim radom postignut je napredak na istočnosredozemnoj i zapadnobalkanskoj migracijskoj ruti. Nezakonito krijumčarenje migranata i trgovanje ljudima i dalje zabrinjavaju. Potrebni su dodatni naponi da se osigura bolja spremnost zemalja za suočavanje s migracijskim izazovima, posebice u pogledu smanjivanja nezakonitih migracija, aktivnosti vraćanja i zaštite granica te sprečavanja nezakonitih migracija, izgradnje kapaciteta za azil, socijalnog uključivanja i društvene integracije, u skladu s pravnom stečevinom EU-a.

Turska trenutačno pruža utočište za više od 3,5 milijuna registriranih izbjeglica iz Sirije, što je izvanredan pothvat, a EU ostaje predan podupiranju Turske u suočavanju s tim izazovom. Suradnja na temelju Izjave EU-a i Turske i dalje donosi konkretne rezultate. Učvršćen je trend znatnog smanjenja broja nezakonitih i opasnih prelazaka Egejskog mora i izgubljenih života na tom putu. Istočnosredozemnom je rutom 2017. došlo 42 319 migranata, što je u usporedbi s 182 277 u 2016. pad od gotovo 77 %. Turska obalna straža predana je aktivnoj ophodnji te sprečavanju nezakonitih prelazaka i otvaranja novih ruta. EU-ovim instrumentom za izbjeglice u Turskoj i dalje se podupiru potrebe izbjeglica i zajednica koje su ih primile. Prvi obrok sredstava od 3 milijarde EUR u cijelosti je ugovoren. Do sada je isplaćeno više od 1,9 milijardi EUR. U skladu s Izjavom EU-a i Turske počela je mobilizacija drugog obroka sredstava iz Instrumenta. Instrument se pokazao kao jedan od najbržih i najučinkovitijih

mehanizama potpore EU-a, osiguravajući mjesečne isplate gotovine u okviru mreže za hitnu socijalnu pomoć za gotovo 1,2 milijuna najranjivijih izbjeglica. Više od 312 000 djece pohađalo je tečajeve turskog jezika, a raspodjela pribora za pisanje i knjiga za učenje počela je za 500 000 učenika. Obavljeno je više od 763 000 zdravstvenih pregleda izbjeglica u okviru primarne zdravstvene zaštite, a više od 217 000 dojenčadi izbjeglica iz Sirije potpuno je cijepljeno.

Zahvaljujući mjerama odgovora koordiniranima na razini EU-a s ciljem podupiranja nacionalnih nastojanja 2017. postignuto je smanjenje nezakonitih migracijskih tokova preko regije zapadnog Balkana za 91 % te opća stabilizacija stanja na granicama. Bivša jugoslavenska republika Makedonija i Srbija posebno su se dokazale kao pouzdani partneri EU-a u tom području. Međutim, i dalje su pogođene tim stanjem, a njihov kapacitet za suočavanje s kriznim situacijama stalno je izložen pritisku. Potrebno je daljnje jačanje administrativnog kapaciteta i infrastrukture u cijeloj regiji. EU je predan podupiranju partnera sa zapadnog Balkana u tim nastojanjima. Komisija pregovara o postizanju sporazuma o statusu između Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu i zemalja zapadnog Balkana. Time će se omogućiti razmjешtanje timova Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu s izvršnim ovlastima u zonama koje graniče s vanjskom granicom EU-a radi potpore nacionalnim graničnim tijelima.

e) **Gospodarstvo**

Regija zapadnog Balkana i Turska imaju znatan **gospodarski potencijal**. Sve veće stope rasta u posljednjih su nekoliko godina dovele do otvaranja radnih mjesta u svim sektorima. Unatoč određenom napretku, sve se vlade suočavaju s velikim strukturnim gospodarskim i socijalnim izazovima, visokim stopama nezaposlenosti, posebno među mladima, velikom neusklađenošću postojećih i traženih vještina, neprestano visokim stopama sive ekonomije, slabim poslovnim okruženjem sa ograničenim pristupom financiranju i niskim razinama inovacije i regionalne povezanosti. Okruženje za ulaganja na zapadnom Balkanu i dalje je narušeno znakovima zarobljavanja države, posebno kad je riječ o nedostatku neovisnih i učinkovitih pravosudnih sustava i neujednačenoj provedbi pravila o tržišnom natjecanju. U regiji je izražen jak utjecaj države na gospodarstvo, što zbog slabog upravljanja javnim novcem i čestih promjena u pogledu dozvola i poreza povećava rizik korupcije. Treba ojačati okvire korporativnog upravljanja i dovršiti procese privatizacije. Treba poboljšati infrastrukturu i obrazovne sustave. Ulaganja u infrastrukturu u regiji trebala bi biti usklađena s prioritetima dogovorenima s EU-om, posebice u kontekstu proširenja transeuropskih transportnih mreža na zapadni Balkan. U Turskoj se gospodarski rast snažno pojačao, ali se poslovno okruženje nastavilo pogoršavati, a gospodarstvo je i dalje ranjivo s obzirom na financijsku nesigurnost, promjene u povjerenju globalnih ulagača i stalne političke rizike.

EU podupire poboljšavanje osmišljavanja politike i gospodarskog upravljanja mjerama iz programa gospodarske reforme, što je integralni dio procesa pripreme. Te su mjere postale ključno sredstvo za osmišljavanje i provedbu makroekonomskih i strukturnih reformi. Stoga one pomažu u jačanju dugoročnog održivog rasta te konvergencije, olakšavaju planiranje politike i dovode do napretka u ispunjavanju kopenhaških gospodarskih kriterija. Sve se vlade pozivaju da podnose godišnje programe gospodarskih reformi. Za provedbu reformi navedenih u programima potrebno je da ih vlade snažno politički podupiru i da preuzmu odgovornost za njih. EU podupire i poboljšanje ulagačke klime na zapadnom Balkanu produblivanjem regionalnoga gospodarskog područja u cilju uklanjanja prepreka trgovini, mobilnosti i ulaganjima u cijeloj regiji. U prosincu 2016. Komisija je donijela preporuku za

otvaranje pregovora s ciljem mogućeg proširenja i modernizacije carinske unije EU-a i Turske, koja se od tada razmatra u Vijeću.

f) **Regionalna suradnja i dobri susjedski odnosi**

Regionalna suradnja ključna je za političku stabilizaciju i gospodarske prilike. EU-ovim programom povezanosti dan je poseban zamah regionalnoj suradnji na zapadnom Balkanu. Čelnici regije podržali su 2017. u Trstu akcijski plan za regionalno gospodarsko područje i potpisali ugovor o prometnoj zajednici. Proces suradnje u jugoistočnoj Europi i druge regionalne inicijative nastavljaju poticati stabilizaciju i suradnju. Uspostavljen je Regionalni ured za suradnju mladih, koji je pokrenuo prvi poziv na podnošenje prijedloga kako bi se nastavilo s poboljšavanjem međuljudske suradnje. Program Erasmus+ nastavio je poticati međukulturni dijalog u visokom obrazovanju i među mladima te je bio potpora mjerama za poticanje internacionalizacije i modernizacije ustanova i sustava visokog obrazovanja. Ostvaren je određeni napredak u provedbi programa povezivanja na terenu. Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju pridonijela je poticanju razvoja zajedničkih projekata, promičući dodatno usklađivanje s pravnom stečevinom u zemljama sudionicama. Međutim, prevelik broj obveza iz regionalnih sporazuma te drugih regionalnih obveza nije ispunjen. Potrebno je više zalaganja u operacionalizaciji tih sporazuma i obveza kako bi građani vidjeli stvarne koristi od regionalne suradnje, uključujući provedbu reformskih mjera za povezanost dogovorenih 2015.

Dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja ključni su elementi procesa stabilizacije i pridruživanja te procesa proširenja. Iako su ostvareni redovita i neprekinuta suradnja te kontakti među vladama na bilateralnoj i regionalnoj razini, potrebno je više zalaganja u osjetljivim područjima kao što su ratni zločini, nestale osobe, organizirani kriminal te sudska i policijska suradnja. Iznimka je povratak izbjeglica iz ratova na Balkanu, gdje regionalni program stambenog zbrinjavanja daje pozitivne rezultate. Treba izbjegavati izjave koji imaju negativan učinak na dobrosusjedске odnose. Za promicanje stabilnosti i stvaranje okruženja pogodnog za prevladavanje ostavštine prošlosti te za pomirenje potrebni su i odgovorno političko vodstvo i daljnje stvarno zalaganje. Sporazum o prijateljstvu između Bugarske i bivše jugoslavenske republike Makedonije pozitivan je primjer.

EU-ova politika proširenja mora nastaviti izvoziti stabilnost. EU stoga ne može i neće uvoziti **bilateralne sporove** te ih odgovorne strane moraju što hitnije riješiti. Rezultati su u tom smislu ograničeni. Na cijelom su zapadnom Balkanu potrebni dodatni naponi. Hitno je potreban napredak u dijalogu uz posredovanje EU-a za potpunu normalizaciju odnosa Srbije i Kosova, koji bi trebao dovesti do sklapanja i provedbe sveobuhvatnog pravno obvezujućeg sporazuma o normalizaciji. Kad je riječ o bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji, trebalo bi nastaviti raditi na temelju postignutog pozitivnog napretka u nalaženju obostrano prihvatljivog sporazumnog rješenja pitanja imena države pod pokroviteljstvom UN-a i napretka postignutog u dobrosusjedskim odnosima. I Albanija je poduzela korake za rješavanje dugotrajnih bilateralnih sporova.

Iako obnovljena nastojanja u pregovorima o ciparskom pitanju pod vodstvom UN-a nisu urodila sporazumom, važno je da se dosadašnji napredak sačuva i da se nastoji pripremiti pravedan, sveobuhvatan i održiv sporazum, uključujući i njegove vanjske aspekte. Stalni konkretni predanost i doprinos Turske bit će najvažniji za pregovore u cilju pravednog, sveobuhvatnog i održivog rješenja ciparskog pitanja u okviru UN-a. Turska treba hitno ispuniti svoje obveze u vezi s potpunom provedbom Dodatnog protokola i postići napredak prema normalizaciji odnosa s Republikom Cipar. Komisija ističe da je potrebno izbjegavati

prijetnje, uzroke napetosti ili postupke kojima se ugrožavaju dobrosusjedski odnosi i mirno rješavanje sporova. Komisija ističe važnost svih suverenih prava država članica EU-a. To, među ostalim, uključuje i pravo sklapanja bilateralnih sporazuma te istraživanja i iskorištavanja prirodnih resursa u skladu s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim pravom, uključujući UN-ovu Konvenciju o pravu mora. Aktivnosti i izjave Turske protiv nekoliko država članica stvorile su napetosti koje negativno utječu na njezine odnose s EU-om. Rješavanje tih bilateralnih problema prioritetno je pitanje.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na temelju prethodno iznesene analize te ocjena napretka pojedinih zemalja navedenih u sažetim pregledima država koji se nalaze u prilogu, Komisija iznosi sljedeće **zaključke i preporuke**:

I.

1. **Politika proširenja EU-a** i dalje je ulaganje u **mir, sigurnost, blagostanje i stoga stabilnost** u Europi. Ona osigurava veći broj gospodarskih i trgovinskih prilika na obostranu korist EU-a i država koje žele postati države članice EU-a. Istodobno, snažnim izgledima za članstvo u EU-u, što EU i sve njegove države članice stalno ponovno potvrđuju, nastavlja se poticati transformacija te učvršćivati stabilnost i sigurnost u državama jugoistočne Europe.
2. Proces proširenja i dalje se temelji na **utvrđenim kriterijima i pravednim i strogim uvjetima**. Svaka se zemlja procjenjuje na temelju **vlastitih zasluga** kako bi se osigurao poticaj za provedbu dalekosežnih reformi. Trajna opredijeljenost za načelo „temeljna načela na prvom mjestu” ostaje ključna za ostvarivanje perspektive proširenja.
3. Strategija Komisije za **zapadni Balkan**, donesena u veljači 2018., pruža **povijesnu priliku** za čvrsto i nedvojbeno povezivanje budućnosti regije s Europskom unijom. Zemlje regije sada trebaju odlučno djelovati kako bi odlučno i nepovratno nastavile svoj proces transformacije i rješavanja postojećih nedostataka, posebno u pogledu temeljnih načela vladavine prava, temeljnih prava, demokratskih institucija i reforme javne uprave, kao i gospodarstva.

II.

4. **Turska** je ključni partner Europske unije. EU, koji je odmah i odlučno osudio pokušaj udara u srpnju 2016., ponovio je svoju punu podršku demokratskim institucijama te zemlje i priznao legitimnu potrebu Turske za donošenjem brzih i razmjernih mjera nakon takve ozbiljne prijetnje. Međutim, široki opseg i kolektivna priroda mjera poduzetih nakon pokušaja udara, kao što su raširena grupna otpuštanja, uhićenja i pritvaranja, i dalje izazivaju ozbiljnu zabrinutost u pogledu razmjernosti mjera poduzetih u okviru izvanrednog stanja koje je i dalje na snazi. Turska je vlada ponovila svoju predanost pristupanju EU-u, ali to nije bilo popraćeno odgovarajućim mjerama i reformama. Naprotiv, Turska se uvelike udaljava od Europske unije. Zbog

okolnosti koje trenutačno prevladavaju ne razmatra se otvaranje novih poglavlja. Turska treba prije svega preokrenuti sadašnji negativni trend u pogledu vladavine prava i temeljnih prava, počevši s ukidanjem izvanrednog stanja i rješavanjem problema slabljenja sustava provjere i ravnoteže u političkom sustavu, uključujući putem ojačane suradnje s Vijećem Europe.

Došlo je do ozbiljnog nazadovanja u ključnim područjima pravosuđa, reforme javne uprave, temeljnih prava i slobode izražavanja, te daljnjeg nazadovanja u sve većem broju drugih područja. Potpuno poštovanje vladavine prava i temeljnih prava i sloboda ključna je obveza u procesu pristupanja. Od uvođenja izvanrednog stanja privedeno je više od 150 000 osoba, a više od 78 000 je uhićeno. Više od 150 novinara još uvijek je u zatvoru, zajedno s velikim brojem pisaca, branitelja ljudskih prava, odvjetnika i izabranih zastupnika. Mnogi građani Turske pritvoreni su zbog izražavanja svojih političkih stajališta na socijalnim mrežama. Trideset i jednim ukazom donesenim u okviru izvanrednog stanja, izuzetim od sudskog nadzora i stvarnog parlamentarnog nadzora, bitno su ograničena ključna građanska i politička prava, uključujući slobodu izražavanja, slobodu okupljanja i pravo na obranu. Povjerenstvo za žalbe u odnosu na izvanredno stanje počelo je raditi, ali tek se treba razviti u učinkovit i vjerodostojan pravni lijek, u kontekstu u kojem je kapacitet Turske da osigura djelotvoran domaći pravni lijek u smislu Europskog suda za ljudska prava dodatno narušen nizom problematičnih sudskih presuda.

Na referendumu koji je organiziran tijekom izvanrednog stanja malom su većinom odobrene dalekosežne izmjene ustava kojima se uvodi predsjednički sustav. Vijeće Europe ocijenilo je da u tim izmjenama nedostaje dostatni sustav provjere i ravnoteže te da one ugrožavaju diobu vlasti između izvršne i pravosudne vlasti. Ograničena je ključna funkcija parlamenta kao zakonodavca, prostor za dijalog među političkim strankama u parlamentu dodatno je sužen, veći je broj parlamentarnih zastupnika stranke HDP uhićen, a desetorici je oduzet mandat. Imenovanje povjerenika na mjesto izabranih zastupnika dovelo je do bitnog slabljenja lokalne demokracije. Civilno društvo izvrgnuto je sve većem pritisku uslijed brojnih uhićenja aktivista, uključujući branitelje ljudskih prava, što je dovelo do brzog smanjenja prostora za temeljna prava i slobode. Stanje na jugoistoku zemlje i dalje je jedan od najopasnijih izazova za stabilnost Turske. Nije bilo novosti u pogledu nastavka vjerodostojnog političkog procesa potrebnog za postizanje mirnog i održivog rješenja.

Iako se rast 2017. izrazito poboljšao, i dalje je osjetljiv ako Turska ne riješi problem makroekonomskih neravnoteža, ne provede daljnje strukturne reforme i ne poboljša poslovno okruženje. Politička nesigurnost, povećana državna kontrola u području gospodarstva i napadi na neovisnost pravosuđa doveli su do manje predvidljivog ulagačkog okruženja, pada vrijednosti nacionalne valute i znatnog pada izravnih europskih ulaganja.

EU i Turska nastavile su dijalog i suradnju u područjima od zajedničkog interesa, uključujući i brojne posjete na visokoj razini i sastanke čelnika u svibnju 2017. i ožujku 2018. Dijalog na visokoj razini nastavio se i u području vanjske i sigurnosne politike, uključujući borbu protiv terorizma, te u području prometa i gospodarstva. Europska komisija naglašava važnost svojih prijedloga Vijeću da se proširi i modernizira carinska unija EU-a i Turske, što bi koristilo objema stranama.

Turska i dalje ulaže iznimne napore u pružanju utočišta za više od 3,5 milijuna izbjeglica iz Sirije i Iraka te otprilike 365 000 izbjeglica iz drugih zemalja. Suradnjom s EU-om u području migracija i dalje se postižu konkretni i značajni rezultati u smanjenju nezakonitih i opasnih prelazaka i spašavanju života u Egejskom moru. EU-ovim instrumentom za izbjeglice u Turskoj i dalje se podupiru potrebe izbjeglica i zajednica koje su ih primile. Kad je riječ o provedbi plana za liberalizaciju viznog režima, Turska je početkom veljače podnijela Komisiji radni plan u kojem opisuje kako planira ispuniti sedam neispunjenih uvjeta za liberalizaciju viznog režima. Komisija procjenjuje prijedloge Turske, a nakon toga uslijedit će daljnje savjetovanje s turskim sugovornicima.

Turska je pokrenula vojnu operaciju u sjevernoj Siriji. Iako je Turska imala pravo djelovati kako bi spriječila terorističke napade, operacija je odmah izazvala humanitarnu zabrinutost i dodatnu zabrinutost zbog nove eskalacije nasilja.

U skladu s više puta izraženim stajalištima Vijeća i Komisije iz prethodnih godina, ključno je da Turska što prije ispuni svoje obveze u pogledu pune provedbe Dodatnog protokola te ostvari napredak u pogledu normalizacije odnosa s Republikom Cipar. Iako je konferencija sazvana o Cipru zaključena bez sporazuma u srpnju 2017., važno je da se dosadašnji napredak sačuva i da se nastoji pripremiti pravedan, sveobuhvatan i održiv sporazum, uključujući i njegove vanjske aspekte. Stalni konkretni predanost i doprinos Turske bit će najvažniji za pravedno, sveobuhvatan i održivo rješenje ciparskog pitanja.

Suradnja s Grčkom i Bugarskom u području migracija dodatno se intenzivirala. Međutim, napetosti u Egejskom moru i istočnom Sredozemlju ne pogoduju dobrosusjedskim odnosima i narušavaju regionalnu stabilnost i sigurnost. Pogoršani su bilateralni odnosi s nekoliko država članica EU-a, uključujući i ponekad uvredljive i neprihvatljive izjave. EU je pozvala Tursku da izbjegava prijetnje ili djelovanja usmjerene protiv države članice ili bilo kakve izvore napetosti ili djelovanja kojima se ugrožavaju dobrosusjedski odnosi i mirno rješavanje sporova. Nadalje, u ožujku 2018. Europsko vijeće snažno je osudilo daljnje nezakonite aktivnosti Turske u istočnom Sredozemlju i Egejskom moru te je podsjetilo na obvezu Turske da poštuje međunarodno pravo i njeguje dobrosusjedске odnose te da normalizira odnose sa svim državama članicama EU-a.

5. **Crna Gora** je održala predsjedničke izbore u travnju 2018. Poduzetni su početni koraci za uvažavanje preporuka misije za promatranje izbora Ureda za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju nakon parlamentarnih izbora 2016. Međutim, pravosudni nadzor prijavljenih nepravilnosti bio je vrlo ograničen. Potreban je daljnji rad na učvršćivanju povjerenja u izborni okvir. Povratak političkoj raspravi u parlamentu odgovornost je svih stranaka.

Pregovori o pristupanju EU-u dodatno su napredovali s 30 otvorenih poglavlja, od čega su tri privremeno zatvorena. U području vladavine prava Crna Gora je nastavila napredovati, posebno u pogledu pravnog i institucijskog okvira, ali praktični učinak reformi nije još dovoljno vidljiv, a u području slobode izražavanja nije postignut nikakav napredak. Cijeli sustav vladavine prava, posebno pravosuđe, sada treba proizvesti više rezultata. Napredak u poglavljima povezanim s vladavinom prava, prikazan opipljivim rezultatima, posebno u cilju jačanja slobode izražavanja i medija i postizanja rezultata u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, pranja novca i

trgovanja ljudima, i dalje će određivati ukupnu brzinu napredovanja u pregovorima o pristupanju.

Postignut je dobar napredak u pogledu zakonodavstva čiji je cilj provedba zapošljavanja na temelju zasluga u cijeloj državnoj službi, a koje sad treba provesti. Crna Gora je napredovala u jačanju makroekonomske i fiskalne stabilnosti s početkom provedbe srednjoročne strategije fiskalne konsolidacije. Razina javnog duga visoka je te i dalje raste. Dosadašnja nastojanja za poboljšanje infrastrukture i sustava obrazovanja treba nadopuniti reformom tržišta rada, smanjivanjem mjera koje odvrćaju od zapošljavanja i razvojem konkurentne industrije usmjerene na izvoz.

6. **Srbija** je održala predsjedničke izbore u travnju 2017. Nakon što je predsjednik vlade dao ostavku kad je izabran za predsjednika države, nova vlada preuzela je dužnost u lipnju 2017. Nova je vlada ostala predana europskoj integraciji.

Pregovori o pristupanju EU-u napredovali su, s 12 otvorenih poglavlja, od čega su dva privremeno zatvorena. Ukupna brzina pregovora i dalje će ovisiti o napretku Srbije u reformama te posebno o većoj brzini reformi u području vladavine prava i normalizaciji odnosa s Kosovom. Iako je ostvaren određeni napredak u pogledu vladavine prava, Srbija se sada treba više zalagati i postići više rezultata, posebno u pogledu stvaranja povoljnog okruženja za slobodu izražavanja, jačanja neovisnosti i ukupne učinkovitosti pravosudnog sustava i postizanja održivog napretka u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, uključujući pranje novca. Ekonomske reforme i dalje daju rezultate, posebno u pogledu makroekonomske stabilizacije. Međutim, razine javnog i privatnog ulaganja i dalje su niske, a poslovno okruženje za mala i srednja poduzeća treba dodatno poboljšati. Velike strukturne reforme javne uprave, porezne uprave i poduzeća u državnom vlasništvu ostale su nedovršene. U kontekstu pregovora o pristupanju za Srbiju je ključno da razvije i održi povećani administrativni kapacitet za bavljenje pitanjima EU-a.

Srbija treba znatno produbiti svoju uključenost u dijalog s Kosovom, uključujući provedbu svih sporazuma, a posebice sporazuma o energetici, o mostu u Mitrovici, o integriranom upravljanju granicama i o priznavanju diploma. Pozdravlja se predsjednikova inicijativa da se pokrene unutarnji dijalog o Kosovu. Srbija bi trebala nastaviti imati pozitivnu ulogu u regiji poboljšavanjem regionalnih odnosa i očuvanjem stabilnosti.

7. Nakon teškog razdoblja **bivša jugoslavenska republika Makedonija** konačno je prevladala duboku političku krizu, uz potporu EU-a i međunarodnu potporu. Ponovno je jasno da postoji politička volja za napredak, a u cijelom je društvu vidljiva pozitivna promjena u političkom razmišljanju, čiji je izostanak bio jedna od glavnih prepreka reformi u proteklim godinama. Provedba tih nužnih strukturnih reformi dugoročan je proces.

Komisija smatra da je Sporazum iz Pržina u velikoj mjeri proveden, čak i u teškom političkom kontekstu.

Popriličan je posao obavljen od ljeta 2017. u provedbi „hitnih reformskih prioriteta”, na temelju istinske želje za reformama, nakon koje je uslijedila priprema dugo odgađanih strategija i zakonodavstva i savjetovanje sa svim dionicima, uključujući oporbu, na uključiv i transparentan način. Od studenoga 2017. do veljače 2018. donesen je određeni broj strategija i zakona, posebno u području vladavine prava.

Mnogi drugi pripremaju se za donošenje u narednim mjesecima. Međutim, ostali su strukturni izazovi, posebno u području pravosuđa.

U kontekstu postignutog napretka Komisija preporučuje da Vijeće odluči otvoriti pregovore o pristupanju s bivšom jugoslavenskom republikom Makedonijom, čime bi se zadržao i ojačao trenutačni zamah reformi u radu na hitnim reformskim prioritetima, što je odlučujuće za daljnji napredak te zemlje. Kako bi to poduprla, Komisija bi na tu zemlju primijenila ojačani pristup za poglavlja o pravosuđu, temeljnim pravima te pravdi, slobodi i sigurnosti.

8. **Albanija** je nastavila postizati postojan napredak u provedbi pet ključnih prioriteta za otvaranje pristupnih pregovora. Učvršćena je reforma javne uprave, s ciljem njezine depolitizacije i jačanja njezina profesionalizma. Poduzete su daljnje mjere za jačanje neovisnosti, učinkovitosti i odgovornosti pravosudnih institucija, posebice napretkom u provedbi sveobuhvatne reforme pravosuđa. To uključuje prve opipljive rezultate ponovnog ocjenjivanja svih sudaca i tužitelja (provjera) i ostavke 15 visokopozicioniranih sudaca i tužitelja te prva saslušanja čiji je rezultat bio razrješenje jednog suca Ustavnog suda i potvrda stupanja na dužnost drugog suca Ustavnog suda.

Poduzete su daljnje odlučne mjere u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, uključujući borbu protiv trgovanja drogom i uzgajanja droge, čime je ostvaren doprinos ostvarivanju čvrstih rezultata u proaktivnim istragama, kaznenim progonima i osuđujućim presudama. Donesene su dodatne mjere za jačanje učinkovite zaštite ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina i romske zajednice, te politike protiv diskriminacije te za provedbu pravâ vlasništva.

U kontekstu postignutog napretka, Komisija preporučuje da Vijeće odluči otvoriti pregovore o pristupanju s Albanijom, čime bi se zadržao i ojačao trenutačni zamah reformi u ključnom području vladavine prava, posebno u pogledu svih pet ključnih prioriteta te u nastavku postizanja konkretnih i opipljivih rezultata u području ponovne ocjene sudaca i tužitelja (provjera). Kako bi to poduprla, Komisija bi na tu zemlju primijenila ojačani pristup za poglavlja o pravosuđu, temeljnim pravima te pravdi, slobodi i sigurnosti.

9. **Bosna i Hercegovina** sporim je ritmom tijekom 2017. ostvarila prioritete koji proizlaze iz njezina procesa reformi, a posebno u odnosu na program reformi. Zalaganje za reforme usmjerene na EU treba ojačati kako bi se riješili duboko ukorijenjeni strukturni problemi koji usporavaju razvoj zemlje. Treba hitno izmijeniti izborni okvir kako bi se osigurala pravilna organizacija izbora u listopadu 2018. i uredna provedba rezultata. Politički čelnici trebaju preuzeti odgovornost u tom pogledu i pronaći rješenje za Dom naroda Federacije kako taj problem ne bi ugrozio europsku perspektivu te zemlje i njezinih građana. Daljnje socioekonomske reforme, jačanje vladavine prava i javne uprave u skladu s europskim standardima na svim razinama vlasti te daljnje poboljšanje suradnje svih razina vlasti i dalje su prioriteti. Mehanizam za koordinaciju u pitanjima EU-a bio je djelotvoran u davanju skupa usklađenih odgovora potrebnih u pripremi mišljenja Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU-u, koja je u tijeku. Pravilno funkcioniranje mehanizma ostat će ključno za osposobljavanje zemlje za suočavanje sa sve većim izazovima procesa integracije u EU kao što su donošenje dodatnih strategija za cijelu državu i strateški program za usklađivanje zakonodavstva te zemlje s pravnom stečevinom EU-a. Gospodarski razvoj i dalje je spor jer na njega utječu slaba vladavina prava, još

uvijek loše poslovno okruženje, neučinkovita i rascjepkana javna uprava i velike neravnoteže na tržištu rada te nedovoljno poticajno okruženje za ulaganja.

10. U **Kosovu** su reforme povezane s EU-om usporene zbog dugog izbornog razdoblja 2017. i problematičnog domaćeg političkog konteksta koji utječe na rad parlamenta. Politički se dionici trebaju ponovno uključiti u konstruktivni dijalog, pri čemu bi skupština trebala biti glavno mjesto za političke rasprave. Nova vlada i skupština trebale bi prije svega predložiti reforme i izgraditi konsenzus o ključnim strateškim pitanjima za Kosovo. Provedbu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i pratećeg programa europskih reformi trebalo bi ubrzati. Postignut je napredak u pogledu gospodarstva, posebno u poboljšanju poslovnog okruženja. Međutim, trebalo bi poduzeti mjere protiv raširenosti sive ekonomije i visoke nezaposlenosti. Situacija na sjeveru Kosova i dalje je posebno osjetljiva. Nedavna ratifikacija sporazuma o državnoj granici/razgraničenju s Crnom Gorom važno je postignuće u duhu dobrosusjedskih odnosa te ključni korak prema liberalizaciji viznog režima. Komisija procjenjuje rezultate Kosova o borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije.

Pokušaj 43 člana Skupštine Kosova u prosincu 2017. da ukinu zakon o posebnim sudskim vijećima i posebnom uredu tužitelja izazvali su veliku zabrinutost. Ključno će biti potpuno poštovanje međunarodnih obveza Kosova u pogledu posebnih sudskih vijeća i posebnog ureda tužitelja, koji su osnovani da riješe pitanje određenih navoda o međunarodnim zločinima počinjenima u kontekstu sukoba na Kosovu.

Kosovo treba znatno produbiti svoju uključenost u dijalog sa Srbijom, uključujući provedbu svih sporazuma, a posebice sporazuma o zajednici općina s većinskim srpskim stanovništvom. Rad upravljačkog tima, koji je počeo 4. travnja, treba intenzivirati, pritom potpuno poštujući sporazume iz Bruxellesa iz 2013. i 2015.

IV. PRILOZI

1. Sažeti pregled nalaza izvješća³

2. Statistički prilozi

³ Upućivanje na brojeve radnih dokumenata službi.